

Konkurences neitralitāte

Publicēts: 22.12.2023.

Kas ir konkurences neitralitāte?

Konkurences neitralitātes mērķis ir nodrošināt, ka visi konkrētā tirgus dalībnieki (gan publiskie, gan privātie) darbojas vienlīdzīgas konkurences apstākļos. Publiskām personām un to piederošām kapitālsabiedrībām ir pienākums savā darbībā nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, proti, nedrīkst piešķirt priekšrocības savai kapitālsabiedrībai, kā arī, situācijā, kad konkrētajā tirgū darbojas vairāki privātie tirgus dalībnieki, nedrīkst diskriminēt kādu konkrētu tirgus dalībnieku vai apgrūtināt tā darbību vai iekļūšanu tirgū.

Saskaņā ar Konkurences likuma 14.¹ pantu publiskām personām un to piederošām kapitālsabiedrībām ir aizliegts:

- diskriminēt tirgus dalībniekus, radot nevienlīdzīgus konkurences apstākļus;
- radīt priekšrocības kapitālsabiedrībām, kurās publiskai personai ir tieša vai netieša ietekme;
- īstenot darbības, kuru dēļ citi tirgus dalībnieki ir spiesti atstāt tirgu vai kuru dēļ tiek apgrūtināta potenciālo uzņēmumu iekļūšana vai darbība tirgū.

Būtiskākie principi, kas jāievēro publiskajām personām un to kapitālsabiedrībām savā darbībā, lai nodrošinātu konkurences neitralitātes pienākuma ievērošanu:

- jānodala saimnieciskās darbības funkcijas no publiskajām funkcijām;
- jānodala saimnieciskās darbības izmaksas, lai novērstu šķērssubsidēšanas risku;
- jānodrošina vienlīdzīgs regulējums visiem konkrētā tirgus dalībniekiem;
- jāorganizē konkurenci veicinoši publiskie iepirkumi un izsoles.

Konkurences neitralitāte publiskajos iepirkumos

Rīkojot publisko iepirkumu procedūru, publiskai personai pastāv īpaša atbildība nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci, lai sabiedrības interesēs nepieļautu, ka publiskas personas rīcība kavē, ierobežo vai deformē konkurenci, kas var radīt nepamatotu cenu pieaugumu un novest pie publiskās personas resursu nelietderīgas izmantošanas, kas ir prognozējams rezultāts brīvas un godīgas konkurences neesamībai.

Lai arī pasūtītājam ir rīcības brīvība un autonomija kvalifikācijas un tehniskajā specifikācijā noteikto prasību noteikšanā, tomēr iepirkuma prasības nedrīkst būt nepamatoti konkurenci ierobežojošas. Pasūtītāja rīcības brīvība nevar pārkāpt nepieciešamās robežas atbilstoša pakalpojuma saņemšanai.

Būtiski ir, vai nolikuma prasības ir objektīvi pamatotas (ir vērstas uz kvalitatīva pakalpojuma/preces iegādi) un ir samērīgas ar līguma priekšmetu.

Pasūtītāja rīcības brīvība attiecībā uz kvalifikācijas prasību un tehniskajā specifikācijā izvirzīto prasību noteikšana ir aplūkojama kopsakarā ar publisko iepirkumu pamatprincipiem – nepieciešamību nodrošināt piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem.

Pasūtītājam ir aizliegts iepirkuma dokumentācijā iestrādāt nepamatoti ierobežojošas prasības attiecībā uz pretendentiem, kavēt kāda pretendenta dalību iepirkuma procedūrā, kā arī izvirzīt diskriminējošas prasības, kuras vienam pretendentam iepirkumā varētu dot priekšroku. Pasūtītājam jāspēj racionāli pamatot, kā konkrētas prasības ir saistītas ar iepirkuma līguma kvalitatīvu izpildi, proti, kāpēc tās nepieciešamas.

99 Vienlaicīgi pasūtītājam, izstrādājot publisko iepirkuma dokumentāciju, būtu jāpārlicinās, lai tajos ietvertās prasības veicinātu iespējami daudz pretendentu dalību, nodrošinot publisko līdzekļu efektīvu izmantošanu, izvēloties izdevīgāko piedāvājumu un sniedzot lielāku ieguvumu sabiedrībai.

Kvalitatīva tirgus izpēte ir priekšnoteikums efektīvai rīcībai ar publiskajiem līdzekļiem publiskā iepirkuma ietvarā. Tirgus izpētes procesā tiek apzinātas iespējas iegādāties nepieciešamās un finansiālajām iespējām atbilstošās preces/pakalpojumus. Tieši rūpīgi veikta tirgus situācijas apzināšana ir viens no priekšnoteikumiem, lai pienācīgi sagatavotu iepirkumu, proti, apzinātu iespējamo piegādātāju loku, objektīvi noteiktu paredzamo līgumcenu, vienlaikus samazinot iespēju, ka iepirkuma dokumentācijā varētu tikt iekļauti nepamatoti ierobežojumi.

Ja pasūtītājam rīcības brīvības ietvaros pastāv vairāki iespējamie risinājumi mērķa sasniegšanai, tad pasūtītājam attiecīgajā iepirkumā būtu jāizvēlas mazāk konkurenci ierobežojoši risinājumi, jo īpaši tādu prasību noteikšana, kas pēc iespējas nodrošina plašāku pretendentu skaitu attiecīgajā iepirkumā.

Papildu informāciju par konkurences neitralitāti skatiet sadaļās [“Iepirkumu rīkotājiem – kas jāzina par konkurences neitralitātes principu?”](#) un [“Pretendentiem iepirkumos – ko ir vērts zināt?”](#)

Pārkāpuma izskatīšanas process

Lai nodrošinātu likuma prasību ievērošanu, Konkurences padome veic pārrunas ar publisko personu vai tai piederošo kapitālsabiedrību. Ja pārrunu laikā netiek panākta labprātīga likuma prasību ievērošana, nodrošinot konkurencei labvēlīgu rezultātu, Konkurences padome attiecībā uz publiskām personām var vērsties Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā saistībā ar pārkāpumu pašvaldības darbībā vai ar priekšlikumu pie ekonomikas ministra, ja pārkāpums izriet no normatīvā akta. Savukārt, attiecībā uz publiskām personām piederošām kapitālsabiedrībām Konkurences padome var turpināt pārkāpuma lietas izmeklēšanu, pieņemot lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu.

Publiskai personai piederošai kapitālsabiedrībai var tikt piemērots naudas sods līdz 3 % no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne mazāk kā 250 eiro. Kārtība, kādā aprēķināms sods, noteikts Ministru kabineta noteikumos "[Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā, 13. un 14.¹ pantā un Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma 5., 6., 7. un 8. pantā paredzētajiem pārkāpumiem](#)".

Pārkāpuma izskatīšanas process publiskai personai un publiskas personas kapitālsabiedrībai

Pārkāpuma izskatīšanas termiņi

Konkurences padome pieņem lēmumu sešu mēnešu laikā no lietas ierosināšanas dienas. Ja objektīvu iemeslu dēļ šo termiņu nav iespējams ievērot, iestāde to var pagarināt uz laiku līdz vienam gadam, skaitot no lietas ierosināšanas dienas. Savukārt, ja lietā nepieciešama ilgstoša faktu konstatācija, Konkurences padome ar motivētu lēmumu var pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu uz laiku, kas nepārsniedz divus gadus no lietas ierosināšanas dienas.

Konkurences padomes lēmuma pārsūdzēšana

Lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas. Administratīvās apgabaltiesas spriedumu var pārsūdzēt, iesniedzot kasācijas sūdzību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam.

Procesa dalībnieku tiesības un pienākumi

Procesa dalībniekam ir tiesības:

- iesniegt pierādījumus, sniegt paskaidrojumus
- ierosināt, lai Konkurences padome sniedzamajai informācijai [nosaka ierobežotas pieejamības informācijas statusu](#)
- normatīvajos aktos noteiktā kārtībā iepazīties ar lietas materiāliem, izteikt savu viedokli
- pārsūdzēt Konkurences padomes lēmumus

Procesa dalībniekam ir pienākums:

- Konkurences padomes noteiktajā termiņā, apjomā un veidā sniegt pieprasīto informāciju (arī komercnoslēpumu saturošu informāciju)
- iesniegt pierādījumus, kas ir viņa rīcībā, un paziņot Konkurences padomei par faktiem, kas viņam ir zināmi un konkrētajā lietā varētu būt būtiski

Par personas rīcībā esošas informācijas nesniegšanu Konkurences padomei pēc tās pieprasījuma noteiktā termiņā un apjomā, par nepatiesas informācijas sniegšanu, kā arī par Konkurences padomes lēmumu vai amatpersonu likumīgo prasību nepildīšanu ir [paredzēta administratīvā atbildība](#).

Noderīgi materiāli:

[Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlinijas](#)

[Vadlinijas par tirdzniecību pašvaldību organizētos un atbalstītos publiskos pasākumos](#)

Publisku personu līdzdalība
kapitālsabiedrībās

[Skatīt vairāk](#)

Atzinumi par publisku personu līdzdalību
kapitālsabiedrībā

[Skatīt vairāk](#)

Viedokļi par publisko personu rīcības ietekmi uz
konkurenci

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.kp.gov.lv/lv/konkurences-neitralitate>